

Jelena VIGNJEVIĆ, Riječi u vrtiću. Jezična komunikacija u odgojiteljskoj profesiji, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada – Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2024, 341 str.

Tomislav Krznar

tomislav.krznar@ufzg.unizg.hr

Pred nama je višestruko zanimljiva knjiga, knjiga pisana striktno znanstvenim stilom, a opet *spreмна* za čitanje, knjiga ozbiljna pristupom, analizama, zaključcima, a opet *razigrana* tematikom, lakoćom autorskog pisma i stvorenom bliskošću s čitateljem. Ovo je ujedno sveučilišna knjiga, (uspješno) nastala u zamisli da bude nastavni materijal, ovo je i profesionalna knjiga jer daje smjer razvoja odgojiteljske profesije. Ovo je i fundamentalna knjiga jer postavlja temelje odgojiteljskoj profesiji, barem u pogledu jezika, no ovo je i *vertikalna* knjiga jer učinkovito pokazuje važnost vertikale obrazovanja od »malog univerziteta« (vrtićke ustanove) do »velikog univerziteta« (sveučilišta). Na posljetku, što se uvoda tiče, možda i najvažnije: ovo je knjiga o jeziku, materinskom jeziku, djetinjem jeziku, nacionalnom jeziku i akademskom jeziku. I to ne samo o jeziku kao riječima, nego i više, o jeziku kao komunikaciji i jeziku kao zajednici.

Prije prikaza knjige potrebno je nešto kazati o okružju njenog nastanka i obilježjima autorstva. Autorica knjige profesorica Jelena Vignjević znanstveno, nastavno i akademski djeluje na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Katedri za hrvatski jezik, književnost, scensku i medijsku kulturu na kojoj se u pogledu znanstveno-istraživačkog i nastavno-mentorskog rada posebna pažnja posvećuje proučavanju jezika i oblikovanju njegove primjene u ranoj i predškolskoj dobi. Tako i ova knjiga, osim što je svjedočanstvo autoričina znanstvenog djelovanja najviše razine, ujedno je i obavijest o hvalevrijednom radu na spomenutoj katedri u pogledu brige za nacionalni jezik, kulturnu baštinu i poučavanje jezika u širem društvenom kontekstu.

Formalno gledano – osim impresivnog znanstvenog aparata (predgovora, prijevoda sažetka, sustava bilježaka, iscrpne bibliografije, popisa relevantnih dokumenata, slikovnih prikaza, kazala pojmova i sl.) – knjiga je razgovijetno i pregledno podijeljena u pet poglavlja: 1. Temeljne odlike jezične komunikacije u odgojiteljskoj profesiji, 2. Odgojiteljeva jezična komunikacija s djecom, 3. Odgojiteljeva jezična komunikacija s roditeljima, 4. Odgojiteljeva jezična

komunikacija s drugim djelatnicima dječjeg vrtića i 5. Odgojiteljeva jezična komunikacija u profesionalnom usavršavanju i istraživanju prakse. Opet, formalno gledano, treba naznačiti još jedan važan aspekt knjige, koji je možemo reći vrsno izveden: u ovoj knjizi nije riječ samo o jeziku nego o *živom* jeziku u okružju posebnog tipa komunikacije, onog koji se razvija u dječjem vrtiću.

Nažalost, opseg ovog prikaza, a i autorske mogućnosti pisca ovih redaka, ne dopuštaju minuciozan prikaz djela koji bi na najbolji način, primjereno snazi i važnosti djela, razotkrio sadržaje u njihovoj cjelini. Ovdje se stoga moramo ograničiti na opći prikaz sadržaja sa zadržavanjem na onim dijelovima koji se piscu ovog prikaza čine važnima. Ovo se čini opravdanim i stoga što opseg i intenzitet sadržaja ove publikacije potiče višeslojnu i višeperspektivnu mogućnost čitanja dajući prostor svakom čitatelju.

Prvo poglavlje posvećeno je općim mjestima jezika i komunikacije primarno s gledišta stjecanja kompetencije za komunikaciju kao i s gledišta postizanja jezično-stilskih zahtjeva u komunikaciji. Ovo potonje upućuje na stroge normativne zahtjeve jezika s posebnim naglaskom na razvoj jezika, uz poštivanje norme, u najranijoj dobi. Ovo poglavlje je posebno i po tome što donosi tri elementa jezične komunikacije: dijaloški, etički i retorički. Prvo se odnosi na strukturu i dimenziju komunikacije, nije više riječ o monološkoj komunikaciji nego onoj *koja* sluša, razumije i prihvaća drugoga. Drugo se odnosi na ispravnost postupanja u komunikaciji budući da komunikacija nije samo prijenos informacija nego težnja k dobrom cjelovite osobe. Treće se odnosi na ispravno govorenje u komunikaciji, što uključuje promišljenu pripremu i kontroliranu izvedbu. Svakako, poruke ovog poglavlja nadilaze kontekst zadan ovom publikacijom i mnogima mogu biti od dobrobiti.

Drugi, a možda i središnji dio knjige, obrađuje jezičnu komunikaciju odgojitelja s djecom, što osim jezičnih kompetencija, uključuje i odgojne aktivnosti. Uz to, ovdje je riječ o brojnim važnim temama: razvijanju dječje pismenosti, problematici slušanja, problematici višejezičnosti. Problematici razgovaranja s djecom kao i problematici čitanja te problematici pripovijedanja dan je veliki prostor jer su to uistinu značajne teme. Ovo je važan dio knjige jer donosi brojne konkretne informacije koje su izravno primjenjive u praksi. Čitanje ovog poglavlja i korištenje sadržaja svakako će olakšati posao odgojiteljicama i odgojiteljima.

Treće poglavlje posvećeno je komunikaciji s roditeljima, a ovo je s gledišta aktera odgojiteljske profesije, uistinu sve zahtjevnija tematika zato ova knjiga (i) u ovom poglavlju donosi brojne dragocjene sadržaje, kako na razini teorijske razrade, tako i na razini praktičnih uputa. Posebno su zanimljivi dijelovi koji se odnose na roditeljske sastanke, stručne razgovore i organizaciju svečanosti. Iako je riječ o formalnim situacijama, knjiga donosi i savjete za manje formalne situacije komunikacije s roditeljima, što će svakako biti od iznimne koristi odgojiteljima praktičarima.

Četvrto poglavlje donosi spektar tema koji referiraju na kolegijalnu komunikaciju, odnosno komunikaciju unutar vrtičkog kolektiva. Uz značajne aspekte pregleda fenomena kolegijalnosti – koja nije samo komunikacijski nego, još i više, etički određena – ovo poglavlje (ponovno) otkriva brojne praktične aspekte komunikacije, primjerice one oko provedbe i dokumentiranja radnih aktivnosti. Svakako i ovi sadržaji dragocjeni su smjerokazi za profesionalan rad u odgojiteljstvu.

Peto poglavlje donosi sadržaje vezane uz jezičnu komunikaciju profesionalnog usavršavanja u odgojiteljskoj profesiji kao i relevantne informacije vezane uz znanstveno-istraživački rad. Posebno dragocjene informacije nalazimo o odjeljku koji prikazuje probleme pisanja i objavljivanja znanstvenih i stručnih radova kako u tehničko-operativnom pogledu, tako i u jezično-komunikacijskom pogledu. Potrebno je naglasiti da je i ovdje vrlo temeljito prikazana etička dimenzija pisanja, što je svakako poučno budući da donosi jasne odredbe kako i što pisati.

Prije zaključnog pogleda potrebno je reći sljedeće. Naime, publikacija je uzorno tehnički uređena i grafički opremljena. Uz konceptualno određenje jasno definiranih poglavlja, razgraničenih cjelina i zaokruženih poglavlja, knjiga daje jasnoću i cjelovitost. Tehnička priprema teksta naznakom sadržaja u svakom poglavlju, zaključcima svakog poglavlja, instruktivnim grafičkim prilogima (tablica, slika i sl.) te oblikovanim nabrajanjima, čine ovu publikaciju pristupačnijom čitatelju i to ujedno kao uradak znanstvenog rada i kao nastavno i stručno učilo. Publikacija ima i elektroničku dimenziju budući da su dostupni kodovi za konzultiranje dodatnih sadržaja.

Vrijedi još prenijeti ove autoričine riječi:

»Jezik nije samo komunikacijsko sredstvo. Za pojedinca jezik je sredstvo izražavanja sebe i dopiranja do drugih, ali i najdublji dio njegova identiteta. Za zajednicu jezik je temelj identiteta. Jezična baština također je identitetski čimbenik, a uključuje jezik i sve jezične spomenike, usmenu i pisanu književnost« (str. 23).

Svakako je riječ o dragocjenoj i potrebnoj publikaciji koja će zasigurno naći putove primjene, kako u obrazovanju odgojiteljica i odgojitelja, tako i kao stalan pratitelj u poboljšanju prakse odgojiteljstva. Dakle, ovo je knjiga o jeziku, no ne samo to, ovo je knjiga i o komunikaciji, zajedništvu i dobroti ljudskog bića koje uistinu samo odgojem to može postati. Ova nam je knjiga vrijedan suputnik na putovima učenja, odgajanja i odrastanja.